

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Directie Begrotingszaken

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk

BZ/2014/464M U

Uw brief (kenmerk)

Bijlagen

1. Budgettaire kerngegevens
2. Verticale toelichting

Datum 21 november 2014
Betreft Najaarsnota 2014

1. Inleiding

Deze Najaarsnota actualiseert de ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven in het begrotingsjaar 2014. De stand Miljoenennota 2015 is daarbij het uitgangspunt en mutaties worden ten opzichte hiervan gepresenteerd. De hiermee samenhangende supplettoire begrotingswetten zullen uiterlijk 1 december aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden worden. De tweede supplettoire wetten zijn de laatste reguliere mogelijkheid voor het kabinet om voor het lopende begrotingsjaar nog mutaties van beleidsmatige aard aan uw Kamer voor te leggen. Mocht na de Najaarsnota nog sprake zijn van een voorstel tot een beleidsmatige wijziging van de begroting, dan zal dit door de betreffende minister door middel van een aparte brief aan uw Kamer worden gemeld.

Uitgaven

Aan de uitgavenzijde van de begroting doen zich onder de deelvaders verschillende mee- en tegenvallers voor. De onderschrijving van het totale uitgavenkader is even groot als ten tijde van de Miljoenennota 2015. De mutaties worden toegelicht in paragraaf 2.

Inkomsten

De raming van de totale belasting- en premieontvangsten 2014 is per saldo ongewijzigd ten opzichte van de Miljoenennota 2015. Onderliggend doen zich enkele mee- en tegenvallers voor. Deze worden toegelicht in paragraaf 3.

EMU-saldo en EMU-schuld

De mutaties leiden per saldo tot een EMU-tekort in 2014 van 2,9 procent bbp. Dit is gelijk aan de raming ten tijde van Miljoenennota 2015. De EMU-schuld bedraagt naar verwachting 69,4 procent bbp voor 2014. De EMU-schuld komt hiermee 0,4 procentpunt lager uit dan waar in de Miljoenennota 2015 rekening mee is gehouden. Het gemiddelde EMU-saldo van de Eurozone voor 2014 wordt geraamd op 2,6 procent bbp; de gemiddelde EMU-schuld op 94,5 procent bbp. Paragraaf 4 gaat hier verder op in.

Bijlage 1 geeft een overzicht van de budgettaire kerngegevens. Bijlage 2 bevat de Verticale Toelichting.

2. Het uitgavenbeeld

Na verwerking van alle uitgavenmutaties resulteert een onderschrijding van het totaal uitgavenkader van 1,2 miljard euro in 2014. Deze onderschrijding komt overeen met de verwachting ten tijde van de Miljoenennota 2015. Dit is weergegeven in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Kadertoetsing (in miljarden euro; "-" is onderschrijding)

	2014*
Totaalkader Miljoenennota 2015	-1,2
Totaalkader mutatie Najaarsnota 2014	-0,1
Totaalkader Najaarsnota 2014	-1,2
Rijksbegroting in enge zin Miljoenennota 2015	0,1
Rijksbegroting in enge zin mutatie Najaarsnota 2014	0,2
Rijksbegroting in enge zin Najaarsnota 2014	0,3
Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt Miljoenennota 2015	-0,5
Sociale Zekerheid mutatie Najaarsnota 2014	-0,1
Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt Najaarsnota 2014	-0,6
Budgettair Kader Zorg Miljoenennota 2015	-0,7
Budgettair Kader Zorg mutatie Najaarsnota 2014	-0,2
Budgettair Kader Zorg Najaarsnota 2014	-0,9

*Vanwege afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

De mutaties onder de verschillende dealkaders worden toegelicht bij de respectievelijke kadertoetsen.

Rijksbegroting in enge zin (RGB-eng)

Tabel 2.2 geeft de uitgavenontwikkeling onder het kader RGB-eng weer sinds Miljoenennota 2015. Onder het kader RGB-eng is de overschrijding met 0,2 miljard euro toegenomen. Het totaal aan uitgaven ligt 0,3 miljard euro hoger dan de vastgestelde hoogte van het uitgavenkader.

Tabel 2.2 Kadertoetsing RGB-eng (in miljarden euro; "-" is onderschrijding)

	2014*
Miljoenennota 2015	0,1
EU-afdrachten	1,1
Noodhulpfonds	-0,5
Onderuitputting diverse begrotingen (inclusief HGIS)	-0,4
Overig	-0,0
Najaarsnota 2014	0,3

*Vanwege afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

De herziening van de Bruto Nationale Inkomens (BNI's) van de lidstaten heeft geleid tot een herberekening van de EU-afdrachten, waarover u eerder geïnformeerd bent (BFB 2014-11979M). In het debat van 13 november en de

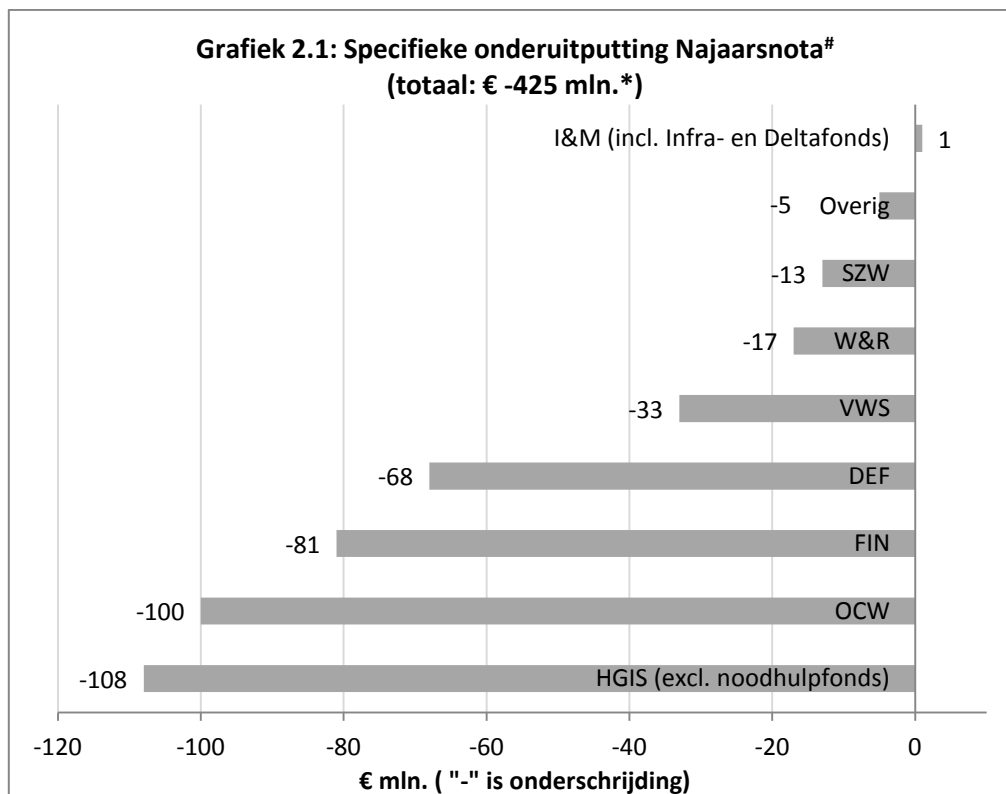
hieraan vooraf gestuurde brief betreffende het Eurostat rapport over de BNI-herziening (BFB 2014-12152M) heb ik aangegeven dat de door de Europese Commissie gemaakte berekening van de nabetalingen van de BNI-afrachten aan de Europese Unie correct is. Zoals beschreven in het verslag van de Ecofin van 10 november heeft de Commissie toegezegd de regeling te veranderen, zodat niet betaald hoeft te worden voor 1 december, maar de lidstaten zelf kunnen beslissen wanneer ze betalen, doch uiterlijk 1 september 2015. Voor Nederland gaat het om bruto 1,1 miljard euro, maar netto 642,7 miljoen euro.

De Commissie heeft inmiddels de lidstaten gevraagd vóór 1 december te laten weten wanneer ze wensen te betalen. Ik heb in de Kamer al laten weten dat wij onze afweging maken op basis van saldo-effect, ruimte onder het uitgavenkader en kasbeheer. Het is vanuit begrotingsbeleid in het belang van Nederland om voor het einde van het jaar te betalen. Ook na betaling van het incidentele bruto bedrag van 1,1 miljard euro zal het saldo door meevallers elders op de eerder geraamde - 2,9 procent bbp uitkomen. De ruimte onder het kader is na verwerking van deze 1,1 miljard euro nog altijd 1,2 miljard euro. Door onvoorziene omstandigheden (o.a. ING, Icesave) bedraagt het geraamde kasoverschot op 31 december 3 miljard euro. Een betaling verlaagt dit kasoverschot met 1,1 miljard euro.

Nederland heeft ook recht op terugbetaling van 460 miljoen euro. Aangezien er momenteel in Europa nog geen overeenstemming is over de aanvullende begrotingen in 2014, kunnen de budgettaire effecten hiervan niet in deze Najaarsnota meegenomen worden. De Commissie heeft het voornemen uitgesproken om op basis van het betaalritme van de lidstaten (bekend voor 1 december) een nieuwe aanvullende begroting in te dienen, waarin de teruggaaf van de middelen wordt geregeld. Zodra deze besluitvorming alsnog is afgerond, zal ik uw Kamer hierover informeren.

Om te borgen dat Nederland, wanneer een situatie daarom vraagt, kan bijdragen in noodsituaties, is bij de augustusbesluitvorming 570 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor noodhulp. Dit budget is gedurende de kabinetsperiode in de jaren 2014-2017 flexibel inzetbaar. Circa 470 miljoen euro wordt niet aangewend in 2014, dit budget wordt meegenomen naar latere jaren.

Op diverse begrotingen vindt onderuitputting plaats. Grafiek 2.1 geeft inzicht in de verdeling hiervan over de verschillende departementale begrotingen onder het kader RBG-eng. De Verticale Toelichting (VT) in bijlage 2 geeft verdere informatie over de mutaties bij Najaarsnota op de verschillende begrotingen.

#Inclusief uitgaven die over de jaargrens heen schuiven.

*Vanwege afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

Tenslotte vindt een aantal overige mutaties plaats. Het betreft enkele kasschuiven en mee- en tegenvallers op diverse begrotingen. Verschillende departementen hebben in 2014 kosten gemaakt die direct gerelateerd zijn aan de ramp met vlucht MH17 (36,3 miljoen euro). Een deel van deze kosten kon binnen bestaande budgetten worden opgevangen. In totaal is 26,5 miljoen euro generaal gecompenseerd aan de ministeries van Defensie, V&J, VWS en AZ. Het totaal aan overige mutaties leidt tot een kleine meevaller onder het kader RBG-eng.

Sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid (SZA)

Tabel 2.3 geeft de uitgavenontwikkeling onder het SZA-kader weer sinds Miljoenennota 2015. De onderschrijding van het SZA-kader is met 0,1 miljard euro vergroot tot 0,6 miljard euro.

Tabel 2.3 Kadertoetsing SZA (in miljarden euro; "-" is onderschrijding)

	2014*
Miljoenennota 2015	-0,5
WW	-0,1
Overig	0,0
Najaarsnota 2014	-0,6

*Vanwege afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

Er is een aantal bijstellingen, voornamelijk op basis van uitvoeringsinformatie over realisaties van het UWV. De grootste bijstelling betreft een meevaller op de WW.

Daarnaast zijn er verschillende kleine bijstellingen, waaronder kleine mee- en tegenvallers op de arbeidsongeschiktheidsregelingen.

Budgettair Kader Zorg (BKZ)

Ten opzichte van de stand bij Miljoenennota 2015 is de onderschrijding van het Budgettair Kader Zorg bij de Najaarsnota 2014 met 165 miljoen euro groter geworden en bedraagt (afgerond) 0,9 miljard euro. Deze grotere onderschrijding wordt grotendeels veroorzaakt doordat de zorguitgaven 2014 op basis van voorlopige gegevens over het eerste half jaar van 2014 van het Zorginstituut Nederland (ZiNL) zijn geactualiseerd. Deze geraamde onderschrijding kan nog wijzigen op grond van de realisatiecijfers over geheel 2014. Daarover wordt u bij jaarverslag 2014 nader geïnformeerd.

Tabel 2.4 Kadertoetsing BKZ (in miljarden euro; "-" is onderschrijding)

	2014*
Miljoenennota 2015	-0,7
Mutaties	-0,2
Najaarsnota 2014	-0,9

*Vanwege afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

3. Inkomsten

De raming van de totale belasting- en premieontvangsten 2014 is per saldo ongewijzigd ten opzichte van de Miljoenennota 2015.

Tabel 3.1 Mutatie van de belasting- en premieontvangsten 2014 op EMU-basis (in miljarden euro)*

	Stand MN 2015	Stand NJN 2014	Mutatie
Totaal belastingen en premies op EMU-basis	234,7	234,7	0,0
w.v. belastingen en premies volksverzekeringen	181,2	181,4	0,1
w.v. premies werknemersverzekeringen	53,5	53,4	-0,1

*Vanwege afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

De Najaarsnotaraming is voornamelijk gebaseerd op de gerealiseerde ontvangsten over 2014 tot en met de maand oktober. Deze realisaties passen in de jongste cijfers van het CBS over de economische groei in het derde kwartaal 2014 die in lijn is met het economisch beeld van de MEV2015 waarop de Miljoenennota 2015 is gebaseerd.

Hoewel de stand van de totale belasting- en premieontvangsten 2014 niet is gewijzigd, zijn er onderliggend bij de individuele belastingsoorten wel mutaties ten opzichte van de stand Miljoenennota 2015. Meevallers doen zich voor bij de vennootschapsbelasting (0,7 miljard euro), de invoerrechten (0,2 miljard euro) en de belastingen van rechtsverkeer (0,1 miljard euro). Tegenvallers doen zich voor bij de loonheffing (-0,4 miljard), de inkomensheffing (-0,1 miljard), de premies werknemersverzekeringen en de belastingen op milieugrondslag (-0,1 miljard euro), de bankbelasting (-0,1 miljard euro) en de schenk- en erfbelasting (-0,1 miljard euro).

De meevaller bij de vennootschapsbelasting (0,7 miljard euro) betreft met name hogere kasontvangsten uit eerdere belastingjaren. Zo vallen de ontvangsten op

voorlopige aanslagen met betrekking tot de belastingjaren 2013 en 2012 hoger uit dan voorzien. De meevaller bij de belastingen van rechtsverkeer van 0,1 miljard euro betreft met name de overdrachtsbelasting. De tegenvaller bij de loon- en inkomensheffing van 0,5 miljard euro is volledig gebaseerd op de gerealiseerde kasontvangsten t/m oktober. De tegenvaller bij de belastingen op milieugrondslag van 0,1 miljard betreft met name de energiebelasting.

Directie Begrotingszaken

Tabel 3.2 Mutatie belasting- en premieontvangsten 2014 EMU-basis uitgesplitst (in miljarden euro)

	Mutatie
Kostprijsverhogende belastingen	0,1
Omzetbelasting	0,0
Accijnzen	0,0
Belastingen van rechtsverkeer	0,1
Belastingen op milieugrondslag	-0,1
BPM/MRB	0,0
Bankbelasting	-0,1
Verhuurderheffing	0,0
Invoerrechten	0,2
Overige belastingen	0,0
Belastingen en premies volksverzekeringen op inkomen, winst en vermogen	0,0
Loon- en inkomensheffing	-0,5
Dividendbelasting	0,0
Vennootschapsbelasting	0,7
Schenk- en erfbelasting	-0,1
Overige belastingen	0,0
Totaal belastingen en premies volkverzekeringen	0,1
Premies werknemersverzekeringen	-0,1
Totaal belastingen en premies	0,0

4. EMU-saldo en EMU-schuld

Naar huidige inzichten komt het EMU-saldo voor 2014 uit op een tekort van 2,9 procent bbp.

Tabel 4.1 Ontwikkeling EMU-saldo sinds Miljoenennota 2015 (in procenten bbp)

	2014*
EMU-saldo Miljoenennota 2015	-2,9
EU-afdrachten	-0,2
Noodhulpfonds	0,1
Overige uitgaven	0,1
Najaarsnota 2014	-2,9

*Vanwege afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

Het EMU-tekort is gelijk aan de raming ten tijde van de Miljoenennota 2015.

De mutatie bij de EU-afdrachten, zoals toegelicht in paragraaf 2 leidt tot een EMU-saldo verslechtering van 0,2 procentpunt bbp.

De mutatie in de uitgaven van het noodhulpfonds, zoals toegelicht in paragraaf 2, leidt tot verbetering van het EMU-saldo van 0,1 procentpunt bbp.

De post overige uitgaven leidt tot een verwachte verbetering van het EMU-saldo bij Najaarsnota ten opzichte van de Miljoenennota 2015 met 0,1 procent bbp. Deze post overige uitgaven bestaat onder meer uit onderuitputting onder de kaders RBG-eng, SZA en BKZ, zoals toegelicht onder het uitgavenbeeld in paragraaf 2.

De EMU-schuld bedraagt naar verwachting 69,4 procent bbp voor 2014. Dit is een verbetering van 0,4 procent bbp ten opzichte van de Miljoenennota 2015. Onderstaande tabel geeft de mutatie in de EMU-schuld ten opzichte van de raming bij Miljoenennota 2015 weer.

Tabel 4.2 Ontwikkeling EMU-schuld sinds Miljoenennota 2015 (in procenten bbp)

	2014*
EMU-schuld Miljoenennota 2015	69,8
Aflossing ING	-0,2
Overige financiële transacties	-0,3
Najaarsnota 2014	69,4

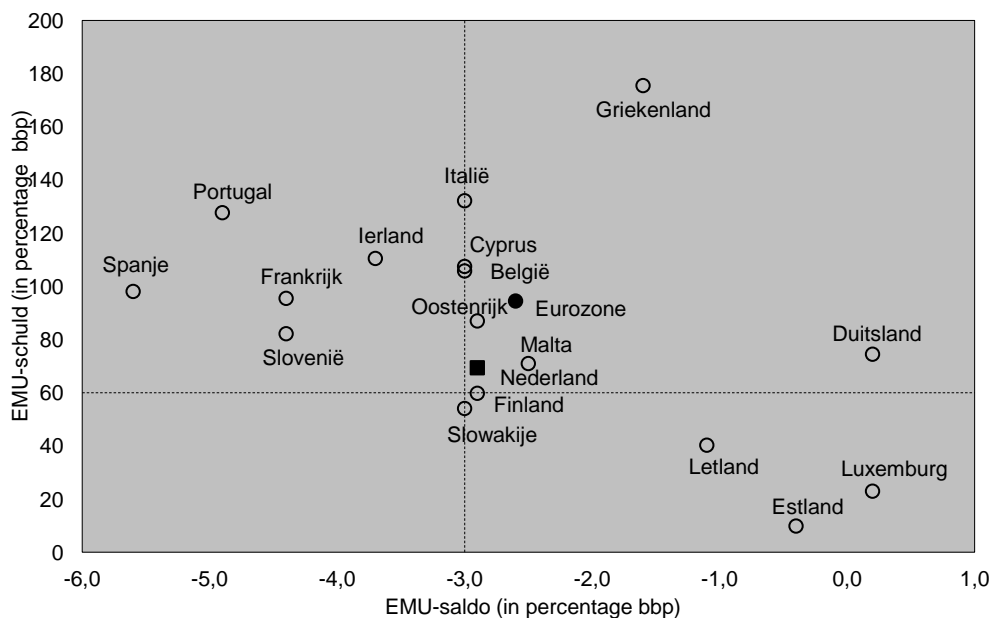
*Vanwege afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

Verder heeft de staat de laatste aflossing van 1,025 miljard euro van ING ontvangen. Deze terugbetaling stond voor 2015 geraamd, maar is vervroegd afgelost. Daarmee heeft ING de volledige kapitaalinjectie van 10 miljard euro uit 2008 aan de Nederlandse staat terugbetaald.

Tot slot leiden de overige financiële transacties per saldo tot een verbetering van de EMU-schuld met 0,3 procentpunt bbp. Dit betreft met name hoger dan verwachte rekening-couranttegoeden en deposito's bij de staat van agentschappen, RWT's en decentrale overheden.

EMU-saldo en EMU-schuld op Europees niveau

Grafiek 4.1 geeft het EMU-saldo en de EMU-schuld 2014 weer voor de landen van de Eurozone op basis van de Najaarsvoorspellingen van de Europese Commissie.

Grafiek 4.1: EMU-saldo en EMU-schuld in de Eurozone

Bron: European Economic Forecast – Autumn 2014 (Europese Commissie), met uitzondering van Nederland, waarvoor de raming uit deze Najaarsnota is gebruikt.

Het EMU-tekort van de Eurozone is naar verwachting gemiddeld -2,6 procent bbp in 2014. Dit is een lichte verslechtering ten opzichte van de voorjaarsramingen (-2,5 procent bbp). De overheidstekorten in de Eurozone dalen in 2014 naar verwachting met 0,3 procentpunt ten opzichte van 2013.

De EMU-schuld in de eurozone is gemiddeld 94,5 procent bbp in 2014. Dit is lager dan de voorjaarsraming (96,0 procent bbp). De Nederlandse schuld ligt met 69,4 procentpunt bbp ongeveer 25 procentpunt lager dan gemiddeld in de Eurozone. Dit neemt niet weg dat de Nederlandse schuld momenteel hoger is dan de Europese grenswaarde van 60 procent bbp.

De Minister van Financiën,

J.R.V.A. Dijsselbloem

Bijlage 1: Budgettaire kerngegevens

Directie Begrotingszaken

Tabel 1 Budgettaire kerngegevens (in miljarden euro)

	2014*
Inkomsten (belastingen en sociale premies)	234,7
Netto uitgaven onder het uitgavenkader	248,0
Rijksbegroting in enge zin	106,6
Sociale Zekerheid en Arbeidsmarktbeleid	75,2
Budgettair Kader Zorg	66,2
Overige netto uitgaven	3,1
Gasbaten	-10,8
Rentelasten	8,4
Zorgtoeslag	3,8
Overig	1,7
Totale netto uitgaven	251,1
EMU-saldo centrale overheid	-16,4
EMU-saldo decentrale overheden	-2,2
Feitelijk EMU-saldo	-18,5
Feitelijk EMU-saldo (in procenten bbp)	-2,9%
EMU-schuld	451
EMU-schuld (in procenten bbp)	69,4%
Bruto Binnenlands Product (bbp)	650

*Vanwege afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.